

УДК:911.373(477.8)

**РЕТРОСПЕКТИВНО-СУЧАСНА ПОСЕЛЕНСЬКА СТРУКТУРА
РОЗСЕЛЕННЯ ЛЮДНОСТІ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ***Гищук Р.М.**Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ*

Розглядається сучасна поселенська структура та форми розселення людності в Івано-Франківській області, які ґрунтуються на рейтингову аналізі основних суспільних чинників заселення в ретроспективі: сумарна кількість сучасних і первісних поселень, сумарна поселенська енергія території (СПЕТ) всіх населених пунктів, кількість історичних центрів заселення й археологічних культур, ретроспективна етнічна різноманітність поселень, загальна кількість історичних центрів заселення I - IV порядку.

Ключові слова: археологічні старожитності; історичні центри заселення; ретроспективна етнічна різноманітність; поселенська енергія; людність.

Вступ. Процеси заселення будь-якої території охоплювали спершу просторове переміщення і зайняття людністю певних ділянок у формі поселень (пос.), після чого складалася різної складності мережа останніх. Вона (складність) історично проявлялася через кількість і компактність розташування первісних поселень у межах локальних або регіональних систем розселення, через тривалість давнього і сучасного кількарязового або безперервного перебування в населених пунктах (нас. п.) людності (хронологічна параметризація), через різноманітні демографічні чинники, морфометричні складові тощо. Разом із цим, аналізуючи поселенську структуру та її сформованість, сучасні науковці дуже часто наголошують на її описовому характері (ймовірно, або через нестачу даних або через усталеність методології), тому перераховані вище кількісні характеристики, практично, зводяться нанівець. Як наслідок, переважно маємо ті знання, які обмежують кількісний арсенал ретроспективного дослідження поселенських систем, що унеможлиблює здійснення якісного аналізу передумов і залежностей формування мережі населених пунктів, виявлення першопричин їхнього існування.

Вихідні передумови. Питаннями дослідження систем розселення людності в Україні, які, за В.Джаманом, із посиланням на В.Давидовича, означають розміщення населених пунктів різної величини стосовно один до одного [4, с.6], займалися Г.Анісімова [1], Т.Буличова [2], А.Ващенко [3], В.Джаман [4], А.Доценко [5], В.Нудельман, Б.Павлишин, Г.Фільваров [9], Ю.Пітюренко [10], Г.Круль [7], Л.Шевчук [4, с.369], а за межами України – В.Белюсов [4, с.370], Ф.Листенгурт [8], Д.Ходжасв [11] та ін. Загалом, дослідження даних науковців базуються на сучасних чинниках формування певних систем розселення і, за винятком вишукувань В.Круля й Г.Круль, позбавлені істотного ретроспективного

підґрунтя. Дослідження такого характеру, загалом, нині є нечастими, що цілком очевидно підкреслює їхню актуальність для коректнішого прогнозування розвитку систем розселення людності різного рангу на майбутнє. Тому використання показників сумарної поселенської енергії (СПЕТ) (сутність та методологія її застосування викладена в [6, с.334]) для правильних аналітичних висновків щодо динаміки розвитку розселенських систем повинно базуватися *не просто рівнобіжно* (виділення наше) із низкою чинників, про які зазначає Г.Круль [7, с.165], але і з певним врахуванням впливу на них, власне, самої СПЕТ.

Формулювання цілей статті, постановка завдання. Ретроспективно-сучасна складова чинників формування поселенської структури розселення людності в регіоні – загальна кількість сучасних населених пунктів (с.н.п.) у РСМП; загальна кількість первісних поселень; середнє геометричне значення СПЕТ; сума СПЕТ усіх населених пунктів; кількість історичних центрів заселення (ІЦ); загальна чисельність культур у всіх поселеннях; ретроспективна етнічна різноманітність (rE_p); загальна кількість, у ретроспективно-сучасних мережах поселень, центрів I-IV порядку – вперше в умовах нашого дослідження повинна звестися до рейтингового аналізу ретроспективно-сучасних мереж поселень (РСМП) в Івано-Франківській області та рівнів і форм її сформованості. Таким чином, він (рейтинговий аналіз) дасть змогу охопити весь ретроспективно-сучасний потенціал заселення території, що відображає складність і основні властивості формування мережі поселень будь-якої території, а в нашому випадку відноситься до вище зазначеного регіону наукових пошуків.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі матриці «життя» пос. і значення років для часу тривання культур у ній [6, с.366-369], нами була розрахована бальна оцінка СПЕТ для всіх 804

нас. п. Івано-Франківської області. Отримані дані були згруповані у 15 проміжків на підставі рівномірного розподілу значень СПЕТ за середньо-геометричним показником для Прикарпаття, який склав 254 бали. Отже, інтервал 201-300 балів СПЕТ був означений як середній, від якого в менший і більший бік відходять інші. Пос., значення СПЕТ яких є більшими за 300 балів, характеризуються вищим поселенським потенціалом від усіх інших. Їх ми стратифікували на 7 рівнів, де виділили інтервали *підвищених* (301-600 балів СПЕТ), *вищих за середні* (601-900), *високих* (901-1200), *дуже високих* (1200-1500, 1501-1800), *надвисоких* (1801-2000) і *щонайвищих* значень (2001 і більше) СПЕТ.

Аналогічно розрізняють шаблі СПЕТ, які менші за середній інтервал. Поселення, де було зафіксовано від 161 до 200 балів, характеризуються *пониженими* показниками СПЕТ, 121-160 – *нижчими за середній*, 96-120 – *низькими*, 61-95 і 36-60 – *дуже низькими*, 11-35 – *наднизькими* та 0-10 – *щонайнижчими*. Звернемо увагу, що останні два рівні низьких значень СПЕТ у «матриці» життя поселень відповідають за так звані «молоді» пос., що вперше постали лише після давньоруського часу. Їхня відносна частка, відповідно, складає 25,9% (208 пос.) і 31,5% (253 пос.).

Загалом із вищими за середнє значення СПЕТ (більше 300 балів) в області налічується 168 нас. п., що складає майже половину (48,0%) від усіх давніх і п'яту частину від наявних сьогодні. Найбільша кількість населених пунктів із цієї когорти припадає на підвищені (301-600) та вищі за середнє (601-900) значення інтервали – відповідно, 65 і 55 пос. Загалом, наявна тенденція спаду кількості пос. зі СПЕТ понад 300 балів по кожному виділеному інтервалу. Так, зі щонайвищими показниками зафіксовано 4 пос. Їх можна вважати т.зв. «археологічними столицями» на Прикарпатті. Це сс.Городниця (СПЕТ=2184), Незвисько (2137), Лука (2125) Городенківського району й Ісаків (2143) Тлумацького району. У групі середніх значень (інтервал 201-300) сьогодні налічується 35 пос. Чисельність пос. із нижчими за середнє значення СПЕТ пульсуючи, збільшується на рівні дуже низьких показників (31-60 балів), де нараховується 44 нас.п.

Просторово усі високі показники СПЕТ (? 300 балів) скупчуються переважно між собою та довкола нас. п. із найбільшими СПЕТ (по 3 і більше одиниці) у певні локальні мережі поселень із найвищим потенціалом осілості людності. Це вказує не на епізодичну, а стійку тенденцію до заселенсько-розселенських процесів у них упродовж тривалої історії розвитку людства. Саме за рахунок цього їх можна охарактеризувати як локальні ретроспективно-сучасні мережі поселень (РСМП).

Отже, для виділення останньої достатньо мати не менше 3 поруч розміщених пос. із більшими за середнє значення СПЕТ, з-поміж яких, як правило, чітко виділятиметься ядро (-а) поселенської енергії, до якого (-их) тяжітиме інша поселенська маса. Ці ядра містять різне ретроспективне навантаження, тому їх доцільно розбити на категорії різного рангу. Отже, пос. зі щонайбільшими показниками СПЕТ (? 2001 балів), т.зв. «археологічні столиці», у РСМП є осередками I порядку. Ті, які мають показники СПЕТ 1801-2000, виступають центрами II порядку. Поселення зі значеннями СПЕТ 1501-1800 і 1201-1800 балів є ядрами III і IV порядку, відповідно. Із 901-1200 балами СПЕТ відносяться пос. V порядку. І насамкінець, нас. п. з підвищеними показниками можуть групуватись і довкола центрів-ядер VI порядку, які на Прикарпатті мають СПЕТ 601-900 балів.

В Івано-Франківській області виділяється 13 локальних РСМП, які отримали назву від їхніх центрів найвищого порядку: *Бовшівська, Вікторівсько-Крилоська* (подвійна назва присвоюється тим РСМП, в яких поселення певного порядку знаходяться в одному інтервалі СПЕТ), *Івано-Франківська, Буківнівсько-Тисменицька, Ліснохлібичинська, Городницько-Ісаківська, Великокам'янська, Белелуйська, Олешківсько-Заболотівська, Корницько-Мишинська, Ланчинсько-Делятинська, Печеніжинська, Текучівська*. Всі вони відрізняються між собою низкою чинників: загальною площею, кількістю нас. п. у їхній структурі, максимальною та мінімальною бальною оцінкою СПЕТ кожного пос., зокрема, наявністю різної кількості центрів-ядер певного порядку тощо.

Виходячи з вищеописаного, необхідно вивчити дані 13 РСМП за значенням і рівнем складності територіальної сформованості. Для цього був застосований їхній ранговий аналіз за 8 різноманітними кількісно-якісними показниками (див. табл. 1), через що вони вишикувалися в рейтинговий ряд у спадному порядку. Сума рейтингів кожної з РСМП визначала їхню важливість і водночас більшу складність поселенської структури в загальній базі локальних систем розселення людності Івано-Франківській області. Найменше число сумарного рейтингу вказує на найскладнішу територіальну структуру РСМП, більшу значимість, їхню тривалішу й давнішу історію розвитку. Натомість, поселенські мережі з сумою рейтингів по 8 показниках є менш складними у своїх просторових зв'язках і займають нижчий шабель у загальній ієрархії 13 РСМП.

Підсумкові дані рейтингового аналізу 13 РСМП в Івано-Франківській області показали, що вони вписуються в 4 інтервали (див. табл.): ?25;

26-50; 51-75; ?76, які у поселенській ієрархії можна класифікувати: зональна (?25 балів) ретроспективно-сучасна мережа поселень (зРСМП); обласна (26-50) РСМП (оРСМП); районна (51-75) РСМП (рРСМП); кушова (?76) РСМП (кРСМП). За визначеною класифікацією в Івано-Франківській області виділяються Городницько-Луківська, Буківнівсько-Тисменицька зРСМП, Вікторівсько-Крилоська, Бовшівська, Івано-Франківська та Корницько-Мишинська оРСМП, Ланчинсько-Делятинська, Белелуйська, Олешківсько-Заболотівська рРСМП, Великокам'янська, Ліснохлібинська, Текучівська й Печеніжинська кРСМП.

Городницько-Луківська зРСМП охоплює 5 Городенківського і 1/3 Тлумацького адміністративних районів, що відносить її до найбільших за своїми осягами на Прикарпатті (тут і надалі про РСМП див. рис. 1). Знаходячись на правому боці Дністра, *Городницько-Луківська зРСМП* об'єднує найбільше нас. п. сучасності (41) і давніх п.п. (896). Вона має вдвічі більшу, ніж наступна у загальній ієрархії *Буківнівсько-Тисменицька зРСМП*, сумарну кількість балів (37448) СПЕТ. Також у ній концентрується 37 ІЦЗ, з яких 6 входять до переліку з більше, ніж одним десятком культур, що теж є першим значенням в області. Тут присутні ядра-поселення, довкола яких групується інша поселенська маса зони, за всіма 6 порядками, причому центри I порядку (так звані «археологічні столиці») характерні тільки для цієї таксономічної одиниці. Сумарна чисельність таких центральних осередків складає 29. Загалом, першість *Городницько-Ісаківської зРСМП* простежується за 6 критеріями.

Вище за течією Дністра розташована ще одна Буківнівсько-Тисменицька зРСМП. Вона має лінійно видовжену форму від Дністра в бік Українських Карпат. Буківнівсько-Тисменицька зРСМП обіймає Тисменицький, Тлумацький райони з включенням відповідних районних центрів і виходить до м-ка Отинія. Разом у Буківнівсько-Тисменицькій зРСМП налічується 24 пос., причому давні п.п. та ІЦЗ складають, відповідно, 511 і 23. Загалом, Буківнівсько-Тисменицька зРСМП утримує 2 позицію за всіма критеріями за винятком СПЕТ_{геом.} 3 15 регіонально-формуючих ядер Буківнівсько-Тисменицької зРСМП с.Буківна й м.Тисмениця відносяться до пос. II, а сс.Олешів (1428) і Братишів (1188) – до III-IV рангу.

Слідом за останньою йде *Вікторівсько-Крилоська оРСМП*, яка охоплює частину Прилуквинської височини Бистрицько-Лімницького межиріччя в межах Галицького і Тисменицького районів. Як і Буківнівсько-Тисменицька зРСМП вона має лінійно видовжену форму від Дністра в бік Українських Карпат. Складається *Вікторів-*

сько-Крилоська оРСМП з м.Галич, м-ка Єзупіль і 11 сільських нас. п. Тут концентрується 275 давніх п.п. і 11 ІЦЗ. Загалом, дана оРСМП утримує 3 рейтингову позицію за всіма критеріями, за винятком $rE_{p, \text{геом.}}$. Для неї характерні центри III (сс.Вікторів і Крилос) і IV рангу (м.Галич, м-ко Єзупіль, с.Мединя).

Ліворуч Дністра й Вікторівсько-Крилоської оРСМП розташувалася інша *область РСМП* – *Бовшівська*, яка охоплює 6 сучасних нас. п. Галицького району, проте число п.п. (108 один.) в ній є утричі більшим. Свою підсумкову четверту позицію Бовшівська область утримує за сумою СПЕТ по нас. п., кількістю в них культур, чисельністю центроформуючих ядер 1-6 порядків. Зокрема, за останнім показником усі населені пункти Бовшівської оРСМП є центрами II (с.Бовшів), IV (м-ко Більшівці) і VI (м.Бурштин, с. Куропатники) порядків. Вони ж усі разом є також ІЦЗ. За показниками СПЕТ_{геом.} і $rE_{p, \text{геом.}}$ Бовшівська оРСМП посідає перше місце з-поміж усіх РСМП Івано-Франківської області. Це єдина РСМП, яка впродовж тисячоліть зазнала майже вдвічі більшого етнічного навантаження ($E_{p, \text{геом.}} = 0,461$), ніж переважна більшість і, разом із цим, СПЕТ_{геом.} є вищим за 1000 балів. Отже, вздовж сточища Дністра вверх проти течії чітко вишикувалися РСМП за своєю ієрархією, значенням і потужністю. Це є додатковим підтвердженням того, що головним транспортним коридором під час заселення Івано-Франківської області був сам Дністер, а просування людності відбувалося з його нижньої течії.

Дві інші області РСМП Прикарпаття знаходяться у місцях злиття обох Бистриць (Івано-Франківська) і на берегах Прута (Корницько-Мишинська) в межах Коломийського району. В першій об'єднується 6 пос. (у тому числі обласний центр і сс.Павлівка, Угринів, Загвіздя, Підлужжя, Вовчинець), тоді як в другій – їх удвічі більше (м.Коломия, сс.Корнич, Мишин, Спас, Грушів, Воскресінці, Уторопи, Стопчатів, Нижній Вербіж, П'ядики). Більше в Корницько-Мишинській оРСМП налічується й п.п. (118), тоді як в Івано-Франківській їх 94. Загалом, у обласній РСМП сточища Прута перевага простежується за всіма критеріями, за винятком СПЕТ_{геом.} і, особливо, $rE_{p, \text{геом.}}$, яка відрізняється між обома областями майже вдвічі. Також тут усі поселення виступають ІЦЗ, але не всі вони є «каркасными» центрами певного порядку. Так, у міжбистрицькій оРСМП м.Івано-Франківськ є ядром II порядку, сс.Павлівка, Угринів – IV, Загвіздя, Підлужжя – VI. Натомість, у Корницько-Мишинській оРСМП 6 населених пунктів відносяться винятково до VI порядку:

Рейтинговий аналіз ретроспективно-сучасної мережі поселень (РСМП) в Івано-Франківській області

РСМП	Кількість населених пунктів	Рейтинг*	Кількість поселень первісних	Рейтинг	СПЕТ _{геом}		Сума СПЕТ		ЩЗ		Загальна кількість культур		Ретроспект Е _р геом.		Центроформу ючі ядра I-VI порядків		Сума рейтингів	Підсумковий рейтинг
					балів	рейтинг	балів	рейтинг	одиноць	рейтинг**	одиноць	рейтинг	Коеф.	рейтинг	одиноць	рейтинг***		
Бовшівська	6	7	108	6	1063	1	6721	4	6	7	63	4	0,461	1	6	4	34	4
Вікторівсько-Крилоська	13	3	275	3	860	3	12976	3	11	3	101	3	0,237	6	9	3	27	3
Івано-Франківська	6	8	94	7	906	2	5873	7	6	8	47	7	0,294	3	5	6	48	5
Буківнівсько-Тисменицька	24	2	511	2	696	5	18895	2	23	2	161	2	0,286	4	15	2	21	2
Ліснохлібчинська	6	9	35	10	497	12	3271	9	3	10	20	10	0,216	7	2	10	77	10
Городницько-Луківська	41	1	896	1	797	4	37448	1	37	1	305	1	0,272	5	29	1	15	1
Великокам'янська	3	12	25	12	642	6	2144	11	2	13	14	12	0,077	13	1	11	90	12
Белелуйська	7	6	75	8	559	8	4387	8	7	6	39	8	0,176	8	2	9	61	8
Олешківсько-Заболотівська	5	10	43	9	602	7	3148	10	4	9	26	9	0,166	9	3	8	71	9
Корницько-Мишинська	10	5	118	5	559	9	5933	6	10	4	52	5	0,150	11	6	5	50	6
Ланчинсько-Делятинська	10	4	124	4	552	10	6081	5	10	5	48	6	0,165	10	4	7	51	7
Печеніжинська	3	13	21	13	521	11	1715	12	3	12	13	13	0,140	12	1	12	98	13
Текучівська	3	11	30	11	431	13	1346	13	3	11	15	11	0,306	2	1	13	85	11

м. Коломия, сс. Корнич, Мишин, Спас, Грушів, Воскресінці.

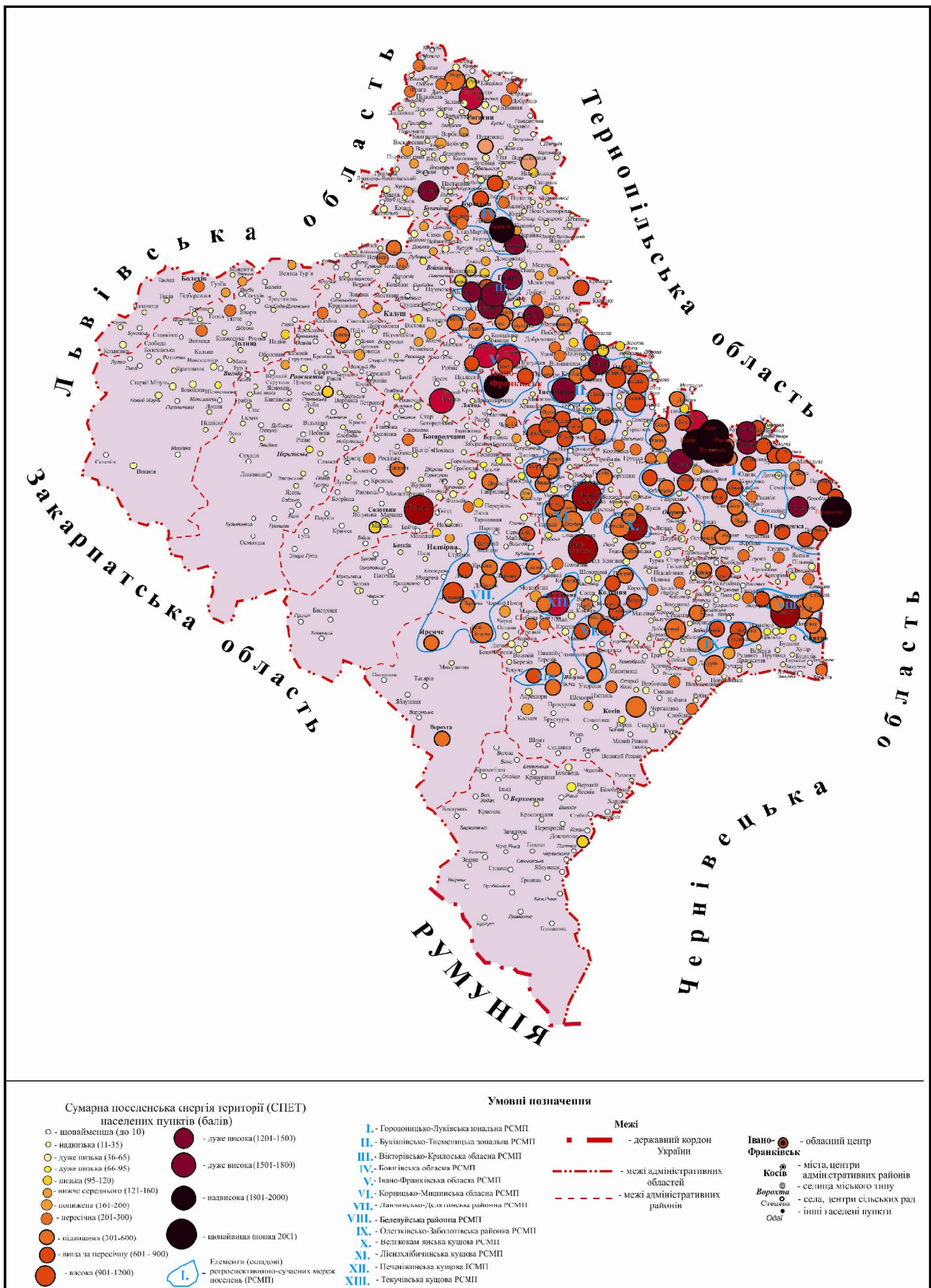
Вище від Корницько-Мишинської оРСМП проти течії Прута, в частині Надвірнянського адміністративного району, розміщений *Ланчинсько-Делятинський район РСМП*. Найліпші його рейтингові позиції в кількості нас. п. (10) і п.п. (124), загальній чисельності культур (48), ЩЗ (10) і балів СПЕТ (6081). Гірші – у пересічних показниках СПЕТ і гЕ_р. Тут цей район має 10-і рейтингові місця. Відповідно до його загального підсумкового місця з-поміж інших в Івано-Франківській області знаходиться хіба-що його 4 центральні пос. – це м-ка Ланчин і Делятин V порядку та сс. Лоева з Верхнім Майданом – VI-го.

На помежжі Галичини та Північної Буковини, з лівого боку сточища Прута, в Снятинському районі знаходиться *Белелуйський район РСМП*, в який входять м. Снятин, сс. Белелуя, Задубрівці, Русів, Стецева, Красноставці, Потічок. Практично, за всіма показниками його підсумкове 8 місце збігається з місцями по них. Виняток становлять кількість нас. п. (іх є 7, що відводить йому 6 місце) і центрів I-VI порядку, яких всього 2 – Белелуя (III) разом із Задубрівцями (VI). Проте на відміну від *Городницько-Луківської зРСМП*, яка відмежується від *Звенячинського району РСМП* в Чернівецькій області селами Рудка, Бабин, Вимушів, *Белелуйський район РСМП* Івано-Франківської області через сс. Оршівці, Іванківці та Гаврилівці екстраполюється на землі сусідньої адміністративної області і зливається в одне ціле

з її найпотужнішою *Кіцмансько-Мамаївською областю РСМП* [7, с. 167]. Відкинувши показники гЕ_р, ЩЗ *Белелуйського району РСМП*, які в дослідженні Г. Круль відсутні, та розрахувавши рейтинги всіх РСМП заново в цілому з даними *Кіцмансько-Мамаївської області та Белелуйського рРСМП*, з'ясувалося, що останній є частиною першої в статусі області РСМП. Іншими словами, займаючи третій щабель у рейтингу серед всіх РСМП Івано-Франківської обл., *Кіцмансько-Мамаївська оРСМП* зростає територіально (за рахунок *Белелуйського рРСМП*), проте не в рейтингу та статусі, а тому є всі підстави продовжувати її так іменувати й надалі разом із *Белелуйським рРСМП* на Покутті.

Олешківсько-Заболотівська рРСМП розміщена в Снятинському адміністративному районі. Його формують м-ка Заболотів і сс. Олешків, Любківці, Вовчківці, Іллінці. За підсумковими характеристиками вищим пересічного 9 рейтингового місця в ньому є СПЕТ_{геом.} (7 місце). З-поміж 5 його нас. п. 4 (виняток Іллінці) зараховуються до ЩЗ, а 3 – до центральних осередків, що формують каркас району (Заболотів, Олешків і Любківці, які підпадають під VI порядок).

Отже, ієрархія розміщення РСМП від нижньої до верхньої течії простежується з певними винятками (дві оРСМП, *Кіцмансько-Мамаївська й Корницько-Мишинська*, перериваються *Олешківсько-Заболотівською рРСМП*) також і в межах сточища Прута. Щоправда вони (РСМП) обмежуються їхнім нижчим статусом, за значен-

Рис.1. Ретроспективно-сучасна мережа поселень (РСМП) Івано-Франківської області
Retrospective and Modern Structure of Population Settlement in Ivano-Frankivsk Region

ням і рівнем тут територіальної сформованості (від області до району). Це, ймовірно, підкреслює другорядну комунікативну роль Прута після Дністра під час розселення людності.

Кушові форми розселення (загалом 4) переважно поширені в сточищі Прута, де їхня частка складає 75%. Однак єдиним поза межами сточища Прута і водночас найпотужнішим кушем РСМП Прикарпаття є *Ліснохлібичинський*, що охопив сс.Лісний Хлібичин, Голосків. Струпків, Скопівка, Молодилів, Сідлище Коломийського району. Його особливістю є наявність більшої кількості нас. п., ніж у будь-якому іншому куці, а також різноманітніша ретроспективна етнічна структура. Ядрами формування цієї форми розселення є Лісний Хлібичин (V порядок) і Голосків (VI порядок).

Практично межує з ним через вододіл *Великокам'янський куц РСМП*, в якому перебувають сс.Велика Кам'янка, Коршів, Жукотин Коломийського району. В ньому вище за 12 підсумкове місце в рейтингу мають пересічна СПЕТ (642) та її сума балів (2144), нижче – кількість ІЦЗ (Велика Кам'янка, Коршів) і центральних осередків, яким є однойменне з назвою куца пос. V порядку.

Поруч із Корницько-Мишинською оРСМП на правому боці Прута, в Покутсько-Буковинських Карпатах, розміщені 2 куці РСМП – у Коломийському і Косівському районах. *Печеніжинський куц* у першому, разом зі згаданим містечком, яке є його ядром V порядку, об'єднує також сс.Марківку та Княздвір. До *Текучівського куца* Косівського району підпадають теж сс.Нижній Березів і Люча. Істотних і надто виражених переваг у *Печеніжинського куца*, порівняно з *Текучівським*, немає, однак в останньому г_{Ер} згаданих поселень (0,306) виводить дану РСМП на нижче місце в Івано-Франківській області.

Таким чином, основа всіх рівнів РСМП Івано-Франківської області безперечно знаходиться в сточищі Дністра, де виділяються РСМП найвищого рангу. Також дуже помітним фактом є місце локалізації, яке знижує їхню ієрархію від рівнинних ландшафтів зони широколистяних лісів до Українських Карпат. Так, у першій відзначимо зони й області РСМП, тоді як в Українських Карпатах – лише частково зони РСМП (перебувають на стику зі широколистяними лісами) і особливо – області, райони й куці РСМП у сточищі Прута.

Висновки. На основі рейтингового аналізу 8 показників в Івано-Франківській області виділяється 13 ретроспективно-сучасних мереж поселень (РСМП) різного рангу. Вони вписуються в 4 інтервали, які в поселенській ієрархії можна

класифікувати як *Городницько-Луківська, Буківнівсько-Тисменицька зональна РСМП* (сума рейтингів 8 показників ?25 балів), *Вікторівсько-Крилоська, Бовшівська, Івано-Франківська, Корницько-Мишинська обласна РСМП* (26-50 балів), *Ланчинсько-Делятинська, Белелуйська, Олешківсько-Заболотівська районна РСМП* (51-75 балів), *Великокам'янська, Ліснохлібичинська, Текучівська, Печеніжинська куцова РСМП* (?76). У першій РСМП зосереджені всі «археологічні» столиці івано-франківського Прикарпаття, а основа всіх рівнів РСМП знаходиться в басейні Дністра.

Список літератури

1. Анісімова Г. М. Особливості розвитку територіальних систем розселення в Західному регіоні України / Г.М. Анісімова, Є.М. Максимова // Проблеми соціально-економічної географії Зах. регіону України. – К.: ІСДО, 1993. – С. 66-77
2. Буличова Т.В. Особливості формування і розвитку Київської регіональної системи розселення: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. географ. наук: спец. 11.00.02 «Економічна і соціальна географія» / Т.В. Буличева. – К., 1998. – 19 с.
3. Ващенко А.Т. Исследования проблем расселения в Западном регионе УССР / А.Т.Ващенко, Г.Н. Анісімова, Е.Н. Максимова // Региональное расселение в СССР. – М.: ин-т географіи АН СССР, 1984. – С.80-91
4. Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демографічні аспекти / В.О. Джаман. – Чернівці: Рута, 2003. – 392 с.
5. Доценко А.І. Районування розселення як проблема удосконалення його територіальної організації / А.І. Доценко // Український географічний журнал. – 2001. – №1. – С. 16-21
6. Круль В. Ретроспективна географія поселень Західної України: Монографія / В. Круль. – Чернівці: Рута, 2004. – 382с.
7. Круль Г.Я. Географо-краєзнавча оцінка процесів заселення. Північної Буковини: дисертація канд... географ. наук.: 11.02.02 / Галина Ярославівна Круль. – Чернівці, 2006. – 278 с.
8. Листенгурт Ф.М. Критерии выделения крупномасштабных агломераций в СССР / Ф.М.Листенгурт / Изв. АН СССР. Сер. Географ. – 1975. – №1. – С. 41-49
9. Нудельман В.И. Региональная схема расселения на территории УССР / В.И. Нудельман, Б.В. Павлишин, Г.И. Фильваров // Строительство и архитектура. – 1980. – №2. – С. 8-10
10. Питюренко Е.И. Системы расселения и территориальная организация народного хозяйства / Е.А. Питюренко. – К.: Наукова думка, 1983. – 139 с.
11. Ходжаев Д.Г. Система расселения в СССР (вопросы комплексного планирования) / Д.Г.Ходжаев, Ф.М. Листенгурт. – М.: Экономика, 1977. – 159 с.

Гишук Р. Ретроспективно-современная поселенческая структура расселения населения Ивано-Франковской области. Рассматривается современная поселенческая структура и формы расселения населения в Ивано-Франковской области, базирующиеся на рейтинговом анализе основных общественных факторов заселения в ретроспективе. К ним отнесены суммарное количество современных и первобытных поселений, суммарная поселенческая энергия территории (СПЭТ) всех населенных пунктов, количество исторических центров заселения и археологических культур, ретроспективное этническое разнообразие поселений, общее количество исторических центров заселения I - IV порядка.

Ключевые слова: археологические древности, исторические центры заселения, ретроспективное этническое разнообразие, поселенческая энергия, население.

Hyshchuk R. Retrospective and Modern Structure of Population Settlement in Ivano-Frankivsk Region. Modern structure of population settlement in Ivano-Frankivsk region based on the rating analysis of key social population settlement factors in retrospective is under the consideration in this article. The article is focused on the total number of modern and original settlements; the total energy of the settlement area (TESA) of all localities; the quantity of historical population centers and archeological antiquities; retrospective ethnic diversity of population settlements; the total number of settlement centers of I - IV level.

Key words: archeological antiquities; historical centers of settlement; retrospective ethnic diversity; settlement power; population.